

Pocta ČKA 2016 – text poroty

Prof. Ing. arch. Martin Rajniš (* 16. května 1944, Praha), český architekt a urbanista, jeden ze zakladatelů České komory architektů, několika architektonických kanceláří, architekt SIALU, architekt obchodního domu Máj v Praze (spolu s J. Eislerem, M. Masákem), podílel se na pavilonu dějin dopravy na Expo 1986 ve Vancouveru, spoluautor urbanistické studie a realizací konkrétních budov Nového Smíchova (1998- 2008), vysokoškolský pedagog a - architekt „měkkého adaptabilního projektování“, který dosahuje respektu a realizací na mezinárodní scéně.

Martin Rajniš bere svět vážně a prožívá jeho rizika a dokáže je i sugestivně zachytit. Architektura je pro Martina Rajniše „všemocná...Není nic jiného, co nás provází tak důsledně, tak nenápadně a přitom tak silně.“; příroda nám ukazuje, „jak žít s chybami a nezpůsobit katastrofu“; „my jsme první civilizace v dějinách, která není schopna se obklopit prostředím, které máme rádi. Když chceme takové prostředí, nabídnou nám Disney World nebo Las Vegas.“ Martin Rajniš, který měl již za sebou kvalitní mainstreamové realizace, začal hledat přes odpověď na otázky svého života a tím i přes architekturu odpovědi na téma pobytu člověka na Zemi. Stavět mimo hlavní proud architektury, nedostat se přitom do pozice outsidera, ale naopak dostat Global Award for Sustainable Architecture (Paříž 2014), to je potvrzení významu cesty, kterou nastoupil.

Martin Rajniš je ve vztahu jak k dominujícímu mainstreamu, tak i alternativním směrům radikální. Jeho architektura je prostá, přirozeně prostá, ale: žádný redukcionistický, manýristický minimalismus. Do adjektiva – „prostá“- se koncentruje Rajnišova odpověď svazující architekturu s pobytem člověka na Zemi – minimálně v tom smyslu, že je to architektura odpovědnosti (toho typu odpovědnosti, který se z velkoprodujících architektonických ateliérů vytratil), architektura, která „vibruje mezi abstrakcí a konkrétností“ a nepřerůstá v technologií zařízovanou architektonickou metaforu. Je to architektura, která se stává v naší době nasycené nejistotami manifestací živé zkušenosti s prostorem, přímočarého vztahu s vizuálním a taktilním prožíváním světa. Architekt Martin Rajniš našel a naordinoval jeden z možných léků na podstatu krizovosti architektoničnosti naší pozdně moderní doby – na opusy složitosti, technologické výstřednosti atp. Rajnišova prostá architektura to není módní dieta, ale zřeknutí se narkotik.

Kým je Martin Rajniš a architektura z jeho dílny/hutě? Martin Rajniš je architekt, který může v opozici vůči celému pozdněmodernímu provozování, produkování říci: „Architektura je koncentrovaná vášně“. Martina Rajniše je třeba vzít doslova – ví, co říká, proč to říká a proč to vyslovuje přesně anebo s takovou až brutální upřímností, která kritiky odzbrojí a získává mladou generaci. Rajnišova tvorba je nekonečně vzdálená alternativnímu a aktivistickému chaosu – ne rozptýlený nesouhlas, ale koncentrovaná odpověď! I Rajnišovy radostně spontánní experimenty jsou – „koncentrovanou vášní.“

Architekt Martin Rajniš je doslova zázračný ve svých proslulých architektonických skicách a - neméně výjimečný literát, souputník Rousseauvy otevřené zpovědi vtělené do Vyznání. Dosvědčují to spontánní a provokující texty v publikacích „*Skici-Sketches*“ a ve „*25 tisících dnech vzpomínek*“, kde nezadržitelný proud myšlenek nám připomene, že spisovatel Martin Rajniš suverénně pluje na vlně českého Hrabala. Martin Rajniš byl označen za našeho „nejzajímavějšího českého architekta.“ Toto vědomě použité adjektivum- „nejzajímavější“- nefiguruje jako běžná pochvala, říká se jím: Martin Rajniš to není experiment na okraji, to je v době „provozování architektury“ radost z tvorby, to jsou návraty k podstatě architektury.